

Editorial

Role výchovy a vzdělávání v 21. století pro rozvoj osobního, profesního a občanského života

Druhé monotematické číslo časopisu *Caritas et veritas* roku 2023 je zaměřeno na fenomén výchovy a vzdělávání v 21. století v perspektivě rozvoje znalostí, dovedností a postojů využitelných v osobním, profesním i občansky zodpovědném životě. Téma otevírá prostor pro reflexi aktuálních potřeb a nových výzev pro oblast výchovy a vzdělávání ve třetím tisíciletí. Autoři příspěvků přinášejí různorodé náměty a nové pohledy k zamyšlení. Volba publikovaných témat odpovídá původnímu záměru představit současné potenciální edukační přístupy a pilíře výchovy a vzdělávání v širších moderních edukačních dimenzích v jejich obsahové pestrosti. Autory všech předkládaných textů spojuje vědomí fundamentálního významu celostního přístupu k lidské osobnosti a nutnosti jejího vyváženého rozvoje v dimenzi fyzické, kognitivní, emoční, sociální a spirituální. Pro úvodní rozhovor jsem oslovila kolegyni ze Slovenska, paní doc. PhDr. PaedDr. Martinu Kosturkovou, PhD., s níž jsem měla možnost spolupracovat v letech 2020–2022 v rámci dvou mezinárodních projektů. Sblížil nás společný zájem o problematiku rozvoje kritického, tvůrčího a angažovaného myšlení. Kolegyně se zaměřuje především na integraci myšlení kritického a morálního. Výchovně vzdělávací paradigma 21. století rozhovor obohacuje o řadu momentů. Doc. Kosturková spatřuje zásadní problém v tom, že nedokážeme dosud systematicky podporovat tvořivě humanistický model výchovy. Nejaktuálnější výzvou současnosti je podle ní výchova člověka zaměřeného na budování spravedlivé společnosti na základě jeho vlastní, plně rozvinuté morální zodpovědnosti.

Jádro čísla tvoří čtyři studie, které přispívají k odkrývání reality a možností výchovně vzdělávacího procesu současné doby. První z příspěvků, jehož autorem je S. Suda, je věnován scholé z pohledu studentů pedagogiky JU v Č. Budějovicích. Čtveřice autorů H. Vasiánových, O. Budnyk, Y. Melnyk a K. Fomin pojednávají ve své studii o tématu duchovního vzdělávání. Dospívají k závěru, že jedním z důležitých úkolů současné pedagogické činnosti je rozvíjení vysoké úrovně spirituality u žáka. V této souvislosti se zaměřují na fenomén pedagoga jako subjektu duchovního rozvoje dospívajících. Studie H. Zbudilové se zabývá reflexí myšlenkového odkazu M. Schelera (nejen) pro oblast současné pedagogiky volného času. Nejdůležitější faktor výchovného procesu je nalézán v rozvoji individuálního *ordo amoris* jedince. Klíčová role pedagogiky je spatřována v afektivní výchovné rovině. Fenomén spirituality a religiozity slovenských adolescentů v aktuálním kontextu radikalizace zkoumají společně D. Maximov a S. Lovašová. Teoretické ukotvení doprovází kvantitativní výzkum vztahů mezi spiritualitou, religiozitou, rodinnými vztahy a radikalizací dospívajících.

Varia nabízejí tři příspěvky. Prvním je text autorky J. Karlové o rituálním kutilství jako kreativní schopnosti improvizovat, svépomocné cestě za smyslem a spirituálním prožitkem. Teoretickými východisky jsou především koncept divokého myšlení C. Lévi-Strausse a myšlenek U. Galimbertiho. J. Hábl se ve své studii zabývá tím, jak J. A. Komenský realizoval v díle *Labyrint světa a ráj*

srdce svůj utěšitelský záměr. Pomocí deskriptivně-analytického přístupu autor ukazuje, v čem spočívá útěšná funkčnost tohoto díla světového významu. Poslední ze studií v sekci *Varia* pochází z pera M. P. Maia Ferreiry. Zabývá se narativním šetřením profesní identity učitelů. Základem kvalitativního výzkumného šetření bylo autobiografické vyprávění (vyprávění příběhů prožitých zkušeností).

Na závěr časopisu jsou zařazeny dvě recenze. První text pochází od J. Satkeho (Peres, Imrich, Pavel Procházka [eds.]. *Smrt' v tranzite [II.]: biblické, historické, etické a praktické pozadie smrti*. Praha: Institut vzdělávání ECM, 2023). Autorem druhé recenze je J. Nota (Švec, Vlastimil. *Povolání chirurg: specifická pomáhající profese*. Brno: Masarykova univerzita, 2022).

Přeji Vám příjemné a obohacující chvíle strávené při čtení tohoto čísla časopisu.

Helena Zbudilová
koeditorka, členka redakční rady *Caritas et veritas*